

Klaani – tarina sammakoitten suvusta

Klanen - berättelsen om Grudornas släkt

Clan, The - Tale of the Frogs / Le Clan - L'histoire d'une famille des Grenouilles / Der Clan, - eine Geschichte über die Frösche

Suomi 1984. **Tuotantoyhtiö:** Villealfa Filmproductions.

Tuotannonjohto: x **Tuottaja:** Jaakko Talaskivi.

Ohjaus: Mika Kaurismäki. **Käsikirjoitus:** Mika

Kaurismäki, Aki Kaurismäki - Tauno

Kaukosen romaanista "Klaani" (1963).

Kuvaus: Timo Salminen. **Lavastus:** Matti

Jaaranen. **Puvut:** Irma Sarjanen. **Musiikki:** Anssi

Tikanmäki. **Leikkaus:** Mika Kaurismäki. **Ääni:** Mikael

Sievers. **Pääosissa:** Markku Halme

(Aleksanteri Suuri Sammakko), Juhani

Niemelä (Samuli Sammakko), Kari Väänänen

(Leevi Sammakko), Antti Litja (Benjamin

Sammakko), Tuija Vuolle (Ulla Sammakko),

Soli Labbart, (Saara-Muori Sammakko),

Eila Halonen (Raakel Sammakko), Ville

Salminen (Vanha-Aleksanteri Sammakko),
Minna Soisalo (Mirja Andersson), Sakari
Rouvinen (Roope Andersson), Mikko
Majanlahti (Pike Andersson), Lasse Pöysti
(Siilipää), Esko Nikkari, Matti Viironen,
Jorma Markkula (Poliisietsiviä), Veijo
Pasanen (Pappi), Matti Pellonpää
(Ritsari), Hannu Lauri (Pankkimies),
Tauno Karvonen (Verstaan pomo), Arno
Virtanen (Syyttäjä), Erkki Ruokokoski
(Äidin uusi), Orvokki Mäkinen (Naapurin
eukko), Rauha Wolska (Divarin eukko),
Rauli Lehtonen (Tuomari). **Helsingin**

ensiesitys: 30.11.1984 Bio-Bio Nordia 1 – levitys:

Adams Filmi – VET 25123 – K12– 3275 m / 120 min

VALEHTELIJAN ja ARVOTTOMIEN jälkeen Mika Kaurismäki koki tarvetta tehdä "yleisöelokuvan", perinteistä kirjallispohjaista epiikkaa uusialtolaisten ensielokuviansa jälkeen. Tauno Kaukosen romaani tarjosi hyvän tarinan, vereviä henkilöahmoja, asetelmia joissa tihentyy keskeisiä yksityisiä ja yleisiä draamoja. Aiheen elokuvakelpoisuuden huomasi jo Aito Mäkinen, joka suunnitteli "Klaanin" sovitusta kohta romaanin ilmestymisen jälkeen 1960-luvun puolivälissä.

Mika ja Aki Kaurismäki ovat rakentaneet alkuteokselle varsin uskollisen käsikirjoituksen, samalla kun he tietysti ovat tiivistäneet ja nostaneet esiin dramaattisia kärkiä. Etualalle nousee Sammakoitten rikollisuvun ja yhteiskunnan perustava vastakohtaisuus, joka on läsnä heti menneisyyteen sijoittuvassa prologissa: Samuli Sammakko vie lähes kouluikäisen poikansa kirkkoon kastettavaksi ja antaa tälle nimen Aleksanteri Suuri.

Ristiriita kärjistyy suhteessa yhteiskunnan toiseen kulmakiveen: poliisiin. Sammakot kokevat rikoksen elämäntapana, eivät niinkään rikoksen itsensä vuoksi kuin siksi että se on vastaan kaikkia heidän halveksimiaan yhteis-kuntakelpoisuuden ja sovinnaisuuden. He kantavat sisällään myötäsyttyistä kapinallisuutta, jonkinlaista vapauden unelmaa, samalla kun yhteiskunta jatkuvasti osoittaa heidän vapautensa rajat ja moukaroi heidät paikalleen, toisin sanoen vankilaan. "Yhteiskunta on armoton kone", toteaa Lasse Pöystin tulkitsema poliisimies.

Ohjaajan muotoilun mukaan KLAANI tutkii "tätä suomalaista itsetuhoviettä, kansallista melankoliaa, jotka usein virheellisesti nimitetään suomalaisiksi kansanluonteesiksi". Samalla KLAANI on romanttinen elokuva sillä tavalla kuin esimerkiksi hiljaisista ja vahvoista miehistä kertovat westernit ovat romanttisia. Viimeisenä miespuolisena Sammakkona Aleksanteri on eräänlainen viimeinen mohikaani, joka joutuu raastavaan valintatilanteeseen sukunsa arvojen, vapauden unelman ja petturuudeksi kokemansa sopeutumisen välillä. Dramaturgia piirtyy rakkauden ja kuoleman ikuisten teemojen voimaviivoille noudattaen lähes klassista kerrontamallia, joka käyttää hyväkseen rinnakkaisleikkauksen koeteltuja tehoja, vaihtelee näkymiä lyyrisistä rakkauskohtauksista kiihtyvään jännitykseen. Kaukosen romaanista elokuva on perinyt paljon henkilöitä sekä monipolvisen, eepisiin mittoihin kasvavan tapahtumaketjun. Kenties Kaurismäen ovat sovituksessaan olleet liiankin uskollisia, sillä romaanista tulvehtivat ainekset repivät elokuvaa aika ajoin suuntaan, johon se ei kerta kaikkiaan suostu menemään. Ongelmallisinta on Aleksanterin osuus: nuoren amatööri näyttelijän tulkintana rooli ei pysty kantamaan juonen kaarta sen jälkeen, kun muut päähenkilöt ovat poistuneet kuvasta. Toisaalta viehtymys romantiikkaan on johtanut Kaurismäen tarpeettomiin alleviivauksiin, kuten oikeussalikohtauksessa, jossa Leevi intoutuu saarnaamaan Sammakoitten elämänfilosofiaa tavalla, joka ei saumattomasti istu hänen suuhunsa ja sanoin, joita ei löydy Kaukosen kirjasta.

- Sakari Toiviaisen (1984) ja muiden lähteiden mukaan